

Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: Економіка, право, політологія, туризм: 36. наук. ст. – К.: НАУ, 2014. – Вип. 1. – 184 с.

У збірнику наукових статей розглядаються актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин, економіки, права та туризму.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, учителів загальноосвітніх шкіл, студентів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

З питань економіки

Ареф'єва О. В., доктор економічних наук, професор;
Біла С. О., доктор наук з державного управління, професор;
Біленко Т. І., кандидат економічних наук, доцент;
Загорулько В. М., доктор економічних наук, професор;
Ложачевська О. М., доктор економічних наук, професор;
Рибалкін В. О., доктор економічних наук, професор;
Сіденко С. В., доктор економічних наук, професор;
Степанов О. П., доктор економічних наук, професор;
Столярчук Я. М., доктор економічних наук, професор;
Філіпенко А. С., доктор економічних наук, професор;
Чужиков В. І., доктор економічних наук, професор;
Прохорова М. Е., кандидат економічних наук, доцент.

З питань права

Антипенко В. Ф., доктор юридичних наук, доцент (заступник головного редактора);
Бородін І. Л., доктор юридичних наук, професор;
Каложний Р. А., доктор юридичних наук, професор;
Колпаков В. К., доктор юридичних наук, професор;
Кубальський В. Н., кандидат юридичних наук, доцент;
Марущак А. І., доктор юридичних наук, професор;
Назаров В. В., доктор юридичних наук, доцент.

З питань політології

Алієв М. М., кандидат політичних наук;
Греліхес І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Дротянко Л. Г., доктор філософських наук, професор;
Жалоба І. В., доктор історичних наук, професор;
Зарубінська І. Б., доктор педагогічних наук, доцент;
Ільїн В. В., доктор філософських наук, професор;
Козачок Я. В., доктор філологічних наук, професор;
Полісаєв О. П., доктор філософських наук, професор;
Ржевська Н. Ф., кандидат політичних наук, доцент;
Соснін О. В., доктор політичних наук, професор;
Тюрменко І. І., доктор історичних наук, професор;
Фоменко А. М., кандидат філософських наук, доцент (головний редактор);
Циховська Е. Д., доктор філологічних наук, професор;
Шуст Н. Б., доктор соціологічних наук, професор;
Соколовська Т. В. (відповідальний секретар).

З питань туризму

Балабанов Г. В., доктор географічних наук, професор (заступник головного редактора);
Вишневський В. І., доктор географічних наук, професор;
Дудник І. М., доктор географічних наук, професор;
Любіцева О. О., доктор географічних наук, професор;
Пестушко В. Ю., кандидат географічних наук, доцент;
Ткачук Л. М., кандидат географічних наук, доцент;
Уварова Г. Ш., кандидат педагогічних наук, доцент;
Яковенко І. М., доктор географічних наук, професор;
Яценко Б. П., доктор географічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету
(протокол № 5 від 11 червня 2014 р.)*

Свідоцтво Міністерства юстиції України про державну реєстрацію № 14081-3052 Р, серія КВ від 19.05.2008 р.

Усі опубліковані в збірнику матеріали подаються в авторській редакції.

За достовірність наведених даних та посилань несе відповідальність автор публікації.

Позиція редакції необов'язково збігається з позицією авторів.

Адреса редколегії

Інститут міжнародних відносин,
Національний авіаційний університет, просп. Космонавта Комарова, 1,
03058, Київ-58, тел. (044) 497 32 63; 406 76 15

E-mail: inv_09@ukr.net

© Національний авіаційний університет, 2014

9. CIA Factbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/>.
10. Sberbank CIB [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sberbank-cib.ru/>.

Полищук О. В., Цымбал В. В. Аналіз сучасного стану і методи рішення проблем управління золотовалютними резервами України / Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університету.

В даній статті розглянуто значення ефективного контролю і золотовалютними резервами держави для слаженного функціонування економіки. Проаналізовано сучасний стан золотовалютних резервів України і визначено напрями ефективного управління запасами держави.

Ключові слова: золотовалютні резерви, Національний банк України, золото, цінні папери.

Polishchuk O. V., Tsybmal V. V. Analysis of the current state and methods of solving management problems of foreign exchange reserves of Ukraine / Institute of international relations of the National aviation university.

This article tells about the importance of foreign exchange reserves management for the effective functioning of the economy. This article also highlights the current state of Ukraine's foreign exchange reserves and the directions of the effective management of foreign exchange reserves of the country.

At the present stage of development of Ukrainian economy availability of structured optimal amount of foreign exchange reserves is the key to economic stability and security from the financial and crisis shocks. Determining the availability of foreign exchange reserves of the country and the availability of their optimal structures is the integral requirement of functioning of this mechanism. In terms of conditions of globalization and instability of the world economic system effective management of foreign exchange reserves of Ukraine becomes extremely important.

When creating and managing foreign exchange reserves of the country plays an important role is played not only by their size, but also by the optimal structural differentiation that allows to use these resources effectively. Foreign exchange reserves are one of the most important assets of the country and their amount is an essential indicator while evaluating the economic situation in the country. It is therefore necessary to clearly delineate the ways in which the country reserves will be used and define a minimum threshold under which the National Bank will not have the right to use the funds for foreign exchange intervention. In order to properly manage foreign exchange reserves Ukrainian government should make an audit of the National Bank and publish all the results in the mass media in order to avoid illegitimate and unreasonable use of the foreign exchange resources in Ukraine.

Key words: foreign exchange reserves, National Bank of Ukraine, gold, securities.

УДК 331.5(477)(045)

РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ

ПОЛІЩУК Оксана Володимирівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу

Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету

БАГОЙ Максим Юрійович,

студент спеціальності «міжнародний бізнес»,

кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

У статті проведено аналіз стану ринку праці в Україні. Проведено аналіз динаміки основних економічних показників ринку праці. Проаналізовано всі головні економічні показники ринку праці України за віковими групами, за статтю, за місцем проживання.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, безробіття.

Вступ. Сьогодні однією з головних проблем розвитку української економіки є ринок праці. Адже саме ринок праці має величезний вплив на всі сфери економіки. Ринок праці диктує що, як, і для кого виробляти. У багатьох країнах світу проблема пов'язана з ринком праці стоїть на першому місці. Так у 2013 році серед країн ЄС найменший рівень безробіття у Норвегії – 3,7%, в той час як в Іспанії – 26,6%. Саме зайнятість населення грає ключову роль в розвитку економіки, адже вона приносить працюючим певний дохід у грошовій формі, за допомогою якого люди задовольняють свої духовні і матеріальні потреби, що в свою чергу стимулює економіку.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Над питанням впливу ринку праці займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені як М. Фрідмен, Дж. Кейнс, П. Самуельсон, Ф. Модільяні, Р. Солоу, Д. Тобін, Л. Кейн Е. Лібанова, І. Петрова, В. Мандибура, І. Курило та інші. Зазом з тим постає питання про стан ринку праці в Україні сьогодні, його структуру та динаміку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення стану ринку праці в Україні. Виходячи з мети сформувані такі завдання: дослідити структуру ринку праці; проаналізувати динаміку ринку праці.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні економіка України представлена у вигляді ринкової системи – сукупності ринків, котрі охоплюють різні сфери людського життя. Ці ринки взаємодіють між собою на основі цін, котрі формуються під впливом попиту і пропозиції. Ринкова система складається з таких ринків: ринку товарів, ринку капіталів та ринку праці. Ринок праці – це форма суспільних відносин, пов'язана із купівлею та продажем робочої сили. Тобто відбувається формування попиту і пропозиції на робочу силу. Ринок має вплив на всі сфери економіки. [1]

Кон'юнктура ринку праці на кінець звітної періоду у 2014 році трудовдефіцитна, існує недостатня пропозиція праці. [2]

Таблиця 1

Попит та пропозиція на робочу силу у 2014 році (на кінець звітної періоду)

	Кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	Потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад), тис. осіб	Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посадах), осіб
Січень	525,1	57,8	91
Лютий	536,3	61,1	88
Березень	492,3	62,5	79
Квітень	474,7	50,1	95
Травень	456,1	50,6	90
Червень	437,5	48,7	90
Липень	433,5	48,8	89
Серпень	426,1	54,8	78

Характерним є те що кон'юнктура порівняно з 2013 трохи покращилась. На кінець грудня 2013 року на 10 вільних робочих місць було 103 безробітних в той час як на кінець серпня 2014 року скоротилося до 78.

Відповідно до даних вибірково спостереження держкомстату спостерігається загальна тенденція до покращення по основних економічних показниках ринку праці в період від 2012 р. до 2013 р. [3]

Таблиця 2

Динаміка основних показників ринку праці

	Одиниця виміру	2012 р.	2013 р.	2012 рік до 2013 року, %
Економічно активне населення				
у віці 15-70 років	тис. осіб	22011,5	21980,6	99,8
працездатного віку		20393,5	20478,2	100,4
Рівень економічної активності населення				
у віці 15-70 років	у % до населення відповідної вікової групи	64,6	65,0	-
працездатного віку		73,0	73,1	-
Зайняте населення				
у віці 15-70 років	тис. осіб	20354,3	20404,1	100,2
працездатного віку		18736,9	18901,8	100,8
Рівень зайнятості населення				
у віці 15-70 років	у % до населення відповідної вікової групи	59,7	60,3	-
працездатного віку		67,1	67,4	-
Кількість населення віком 15-70 років, зайнятого у неформальному секторі економіки	тис. осіб	4502,3	4571,0	101,5
	у % до населення відповідної вікової групи	22,2	23,3	-
Безробітне населення (за методологією МОП)				
у віці 15-70 років	тис. осіб	1657,2	1576,5	95,1
працездатного віку		1656,6	1576,4	95,1

Рівень безробіття населення				
у віці 15-70 років	у % до населення відповідної вікової групи	7,5	7,2	-
працездатного віку		8,1	7,7	-
Рівень економічної неактивності				
у віці 15-70 років	у % до населення відповідної вікової групи	35,4	34,9	-
працездатного віку		27,0	26,8	-
Кількість працівників, які знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	1,1	0,8	-
Кількість працівників, які переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	5,8	6,4	-
Рівень прийому робочої сили	у % до середньооблікової кількості штатних працівників	13,2	13,3	-
Середньомісячна заробітна плата:	гривень	3026	3265	107,8
- номінальна				
- реальна	у % до відповідного періоду попереднього року	114,4	108,2	-
Сума заборгованості з виплати заробітної плати	на кінець періоду, млн.грн	961,9	989,7	102,8
	у % до 1 січня	98,4	110,7	
Кількість працівників, яким вчасно не виплачено заробітну плату	на кінець періоду, тис. осіб	94,3	86,7	91,9

За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) кількість економічно активного населення віком від 17-70 років зменшилась на 30,9 тис. осіб, і становила 21,9 млн. осіб; працездатного віку збільшилась на 84,7 тис. осіб і становила 20,4 млн. осіб. У процентному відношенні кількість економічно активного населення віком від 17-70 років зменшилась на 0,2%; працездатного населення збільшилась на 0,4%. Кількість зайнятого населення віком від 17-70 років збільшилась на 49,8 тис. осіб і становила 20,4 млн. осіб; працездатного населення збільшилась на 164,9 тис. осіб і становила 18,9 млн. осіб. У процентному відношенні збільшилась на 0,2%, і 0,8% відповідно. Кількість населення віком 15-70 років, зайнятого у неформальному секторі економіки збільшилась на 68,7 тис. осіб і становила 4,5 млн. осіб. У процентному відношенні збільшилась на 5,5%. Кількість безробітного населення віком від 17-70 років зменшилась на 80,7 тис. осіб і становила 1,5 млн. осіб; працездатного віку зменшилась на 80,2 тис. осіб і становила 1,5 млн. осіб. Також збільшилась номінальна середньомісячна заробітна плата на 7,8% з 3026 до 3265. Також зросла сума заборгованості з виплати заробітної плати на 2,9%. Кількість працівників, яким вчасно виплачену заробітну плату зменшилась на 8,2%.

Якщо проаналізувати рівень економічної активності населення за статтю, місцем проживання та віковими групами, отримаємо наступні результати.

Рівень економічної активності населення за статтю, місцем проживання та віковими групами у період за 2012-2013 рр. (у середньому за період, у % до загальної кількості населення відповідної вікової групи)

	Усього	У тому числі за віковими групами, років						Працездатного віку
		15-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-70	
2012 р								
усе населення	59,7	33,7	73,8	78,8	80,0	62,2	24,0	67,1
жінки	54,8	29,3	65,3	73,6	79,0	56,5	21,7	63,8
чоловіки	65,2	37,9	82,0	84,0	81,1	69,3	27,4	70,3
міське поселення	58,5	30,5	74,3	79,5	80,3	60,5	17,0	66,9
сільська місцевість	62,7	40,3	72,5	76,9	79,5	66,4	39,8	67,4
2013 р								
усе населення	60,3	32,5	73,8	79,8	80,5	63,8	23,8	67,4
жінки	55,3	28,5	65,0	74,0	79,6	58,2	21,4	63,8
чоловіки	65,9	36,3	82,2	85,6	81,5	70,6	27,5	71,1
міське поселення	58,9	28,9	74,5	80,9	80,9	61,3	16,5	67,3
сільська місцевість	36,5	39,7	71,7	76,9	79,6	69,8	41,0	67,8

Середній рівень економічної зайнятості серед чоловіків зріс на 0,7%, серед жінок зріс на 0,5%. Найбільш активним залишається населення віком від 40-49 років, і зросло на 0,5%

Як видно з рис. 1 середній рівень економічної зайнятості населення у період з 2012 року по 2013 рік зріс на 0,6%, зокрема міське поселення зросло на 0,4%: сільська місцевість зросла на 0,8%.

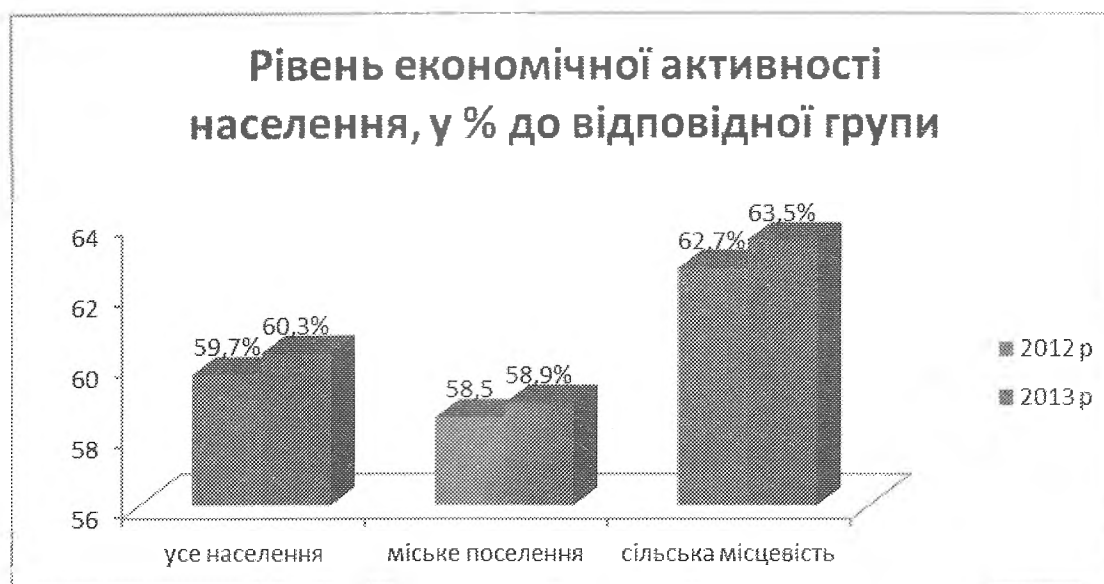

Рис. 1. Рівень економічної активності населення, у % до відповідної групи

За даними Держкомстату середня чисельність зайнятого населення віком 15-70 років за 2013 рік у порівнянні з 2012 роком зменшилась на 30,9 тис. осіб і становила 21,9 млн. осіб. [4]

Найбільша кількість зайнятих осіб у торгівлі; ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів і становить на 2013 рік 4,8 млн. осіб. Найменша зайнятість у фінансовій діяльності і становить на 2013 рік 324 тис. осіб (рис.2). [5]

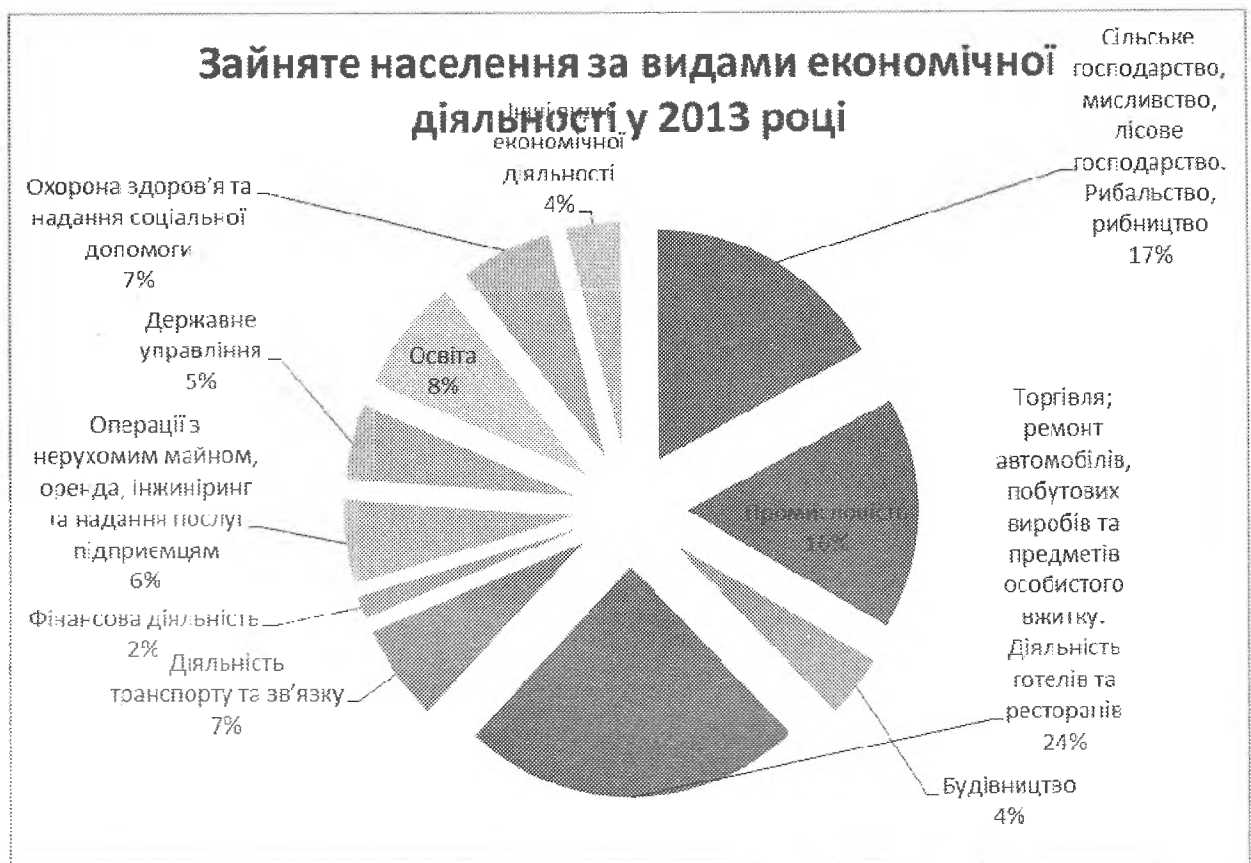

Рис.2. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2013 році

Якщо проаналізувати рівень безробіття населення за статтю, місцем проживання та віковими групами, отримаємо наступні результати [6] [7]

Таблиця 4

Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2012-2013 роках (у середньому за період, у % до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи)

	Усього	У тому числі за віковими групами, років						Працездатного віку
		15-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-70	
2012 р.								
усе населення	7,5	17,3	9,5	6,7	6,2	5,3	0,1	8,1
жінки	6,4	16,1	8,0	6,0	5,8	4,1	0,1	7,2
чоловіки	8,5	18,1	10,6	7,4	6,7	6,5	0,1	8,9
міське поселення	7,6	18,9	9,5	6,6	6,0	5,2	0,1	8,9
сільська місцевість	7,4	14,6	9,4	7,1	6,8	5,5	0,1	8,3
2013 р.								
усе населення	7,2	17,4	8,7	6,4	6,2	5,1	-	7,7
жінки	6,2	16,3	7,4	6,0	5,3	4,4	-	6,9
чоловіки	8,0	18,2	9,6	6,7	7,2	5,7	-	8,4
міське поселення	7,1	19,2	8,6	6,2	5,7	5,0	-	7,5
сільська місцевість	7,3	14,6	8,9	6,9	7,3	5,2	-	8,1

Загальний рівень безробіття зменшився на 0,3%, зокрема серед жінок на 0,2% і серед чоловіків на 0,5%. Найбільший рівень безробіття спостерігається серед молоді віком 17-24 роки, і становить 17,4% (збільшення на 0,1%). Найменший рівень безробіття серед осіб віком 50-59 років, і становить 5,1% (рис.3).

Рис.3. Рівень безробіття населення, у % до відповідної групи

Щодо поточного стану кількість зареєстрованих безробітних за статтю та місцем проживання виглядає наступним чином. Загальна кількість зареєстрованих безробітних зменшилась на 78,8 тис. осіб, серед жінок зменшилось на 11,3 тис. осіб, серед чоловіків на 67,5 тис. осіб. За місцем проживання серед міського населення 3,2 тис. осіб, серед сільського на 75,6 тис. осіб [8]

Таблиця 5

Кількість зареєстрованих безробітних за статтю та місцем проживання у 2014 році
(на кінець звітного періоду; тис. осіб)

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень
Всього	504,9	515,7	492,3	474,7	456,1	437,5	433,5	426,1
Жінки	253,7	257,8	257,6	255,8	248,8	241,4	242,8	242,4
Чолвіки	251,2	257,9	234,7	218,9	207,3	196,1	190,7	183,7
Міське населення	280,7	286,5	287,5	293,4	289,6	281,1	280,1	277,5
Сільське населення	224,2	229,2	204,8	181,3	166,5	156,4	153,4	148,6

Висновки. Характерною особливістю сучасного ринку праці в Україні є те що його кон'юнктура трудодефіцитна, існує недостатня пропозиція праці. На пропозицію праці може діяти такі фактори, як падіння рівня життя в результаті інфляції (за інших рівних умов пропозиція праці росте); появу альтернативних джерел доходу у визначеній частини населення (за інших рівних умов пропозиція праці скорочується); природні темпи приросту трудових ресурсів; міграція населення; демографічна і соціальна політика держави.

Але все ж таки має місце невеличке покращення, так на кінець 2013 року на 10 вільних робочих місць було 103 безробітних, а вже в серпні 2014 року скоротилося на 25, і становить 78. Негативним є те, що середня чисельність зайнятого населення віком 15-70 років за 2013 рік у порівнянні з 2012 роком зменшилась на 30,9 тис. осіб і становила 21,9 млн. осіб. За видами економічної діяльності найбільша кількість зайнятих осіб у торгівлі; ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів (24%), у промисловості (16%), у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, рибальстві і рибництві (17%). Найменша кількість зайнятих осіб фінансовій діяльності (2%). Щодо рівня безробіття, то загальний рівень безробіття у 2013 році скоротився на 0,3%. Найбільший рівень безробіття спостерігається серед молоді віком 17-24 роки, і становить 17,4% (збільшення на 0,1%). Найменший рівень безробіття серед осіб віком 50-59 років, і

становить 5,1%. Щодо кількості зареєстрованого безробітного населення, то на серпень 2014 року становить 426,1 тис. осіб

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко В. С. Ринок праці та зайнятість. — К., 1996.
2. Офіційний сайт держкомстату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/rp/sz_br/sz_br_u/piprs_2014_u.htm
3. Інформаційна записка про стан ринку праці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list/category?cat_id=305437
4. Рівень економічної активності населення за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012-2013 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2012 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2013 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Зареєстроване безробіття у 2014 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Полищук О. В., Багой М. Ю. Рынок труда в Украине / Институт международных отношений Национального авиационного университета.

В статье проведен анализ состояния рынка труда в Украине. Проведен анализ динамики основных экономических показателей рынка труда. Проанализированы все главные экономические показатели рынка труда Украины по возрастным группам, по полу, по месту жительства.

Ключевые слова: рынок труда, занятость, безработица.

Polishchuk O. V., Bagoj M. U. The labor market in Ukraine / Institute of international relations of the National aviation university.

This article provides an analysis of the labor market in Ukraine during 2012-2014. The analysis of the dynamics of the main economic indicators of the labor market. Analysis of all the major economic indicators of labor market in Ukraine by age, sex, place of residence. There is also shown that Economy of Ukraine is overemployment, there is insufficient supply of labor. The analysis allows to speak about improvement of labor market indicators such as the level of economic activity, level of employment, unemployment rate, level of economic inactivity, average wages.

There is also shown The largest number of persons employed in trade; repair of motor vehicles, household goods and personal use; hotels and restaurants. The lowest employment in the finance sector.

There is also mentioned that the supply of labor can operate such factors as the decline in living standards as a result of inflation (other things being equal the supply of labor is growing); the emergence of alternative sources of income in a certain part of the population (other things being equal the supply of labor is shrinking); natural growth rate of labor force; migration of the population; demographic and social policy.

Key words: labor market, employment, unemployment

УДК 339.727.22:33(477)(045)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

ПОЛІЩУК Оксана Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент

Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університету

ВАСИЛЕВСЬКИЙ Владислав Олегович

студент 4 курсу спеціальності «Міжнародний бізнес»,

Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університету

У статті розглянуто основні проблеми інвестиційного клімату України, наведено статистику основних показників, які впливають на обсяг інвестиційних потоків, охарактеризовано зв'язок оптимізації нормативно-правової бази та інвестиційної політики, розглянуто інвестиційну ситуацію в Україні за регіонами, а також сформульовано певні рекомендації щодо покращення інвестиційного клімату в Україні.

Ключові слова: інвестування, інвестиційний клімат України, інвестиційна політика.